

До Председателя на Научно жури,
назначено със заповед на Ректора
на Медицински университет, Варна
N P-109-239/26.7.2019 год.

СТАНОВИЩЕ

От проф. Борислав Георгиев Георгиев, дм,
Началник на Клиника по кардиология към МБАЛ „Национална кардиологична болница”
Член на научното жури за конкурса за придобиване на академичната длъжност „доцент” в
област на висшето образование 7. „Здравеопазване и спорт”, професионално направление
7.1. "Медицина" и научна специалност „Кардиология”,
обявен в ДВ бр. 43 от 31.05.2019 г.

За горепосочения конкурс са подадени документи от един кандидат – гл. ас. д-р Мария Стоянова Димова-Милева, д.м. от Клиника по „Вътрешни болести“, Катедра „Пропедевтика на вътрешните болести“ към Факултет по медицина, в УМБАЛ „Св. Марина“ ЕАД, гр. Варна. Представените от кандидата документи са в съответствие с изискванията на регламента за академичната длъжност „доцент” и правилника на Медицински университет - Варна. Не откривам пропуски в представената документация и декларирам, че нямам общи научни трудове с докторанта.

Биографични данни

Мария Стоянова Димова-Милева завършва медицина в МУ-Варна през 2001 г. През 2014 г. придобива специалност „Вътрешни болести“ и през 2018 г - специалност „Кардиология“. Д-р Мария Стоянова Димова-Милева придобива научна степен „доктор“ през 2017 г. след защита на дисертационен труд на тема „*Проспективно проследяване на сърдечно-съдовия статус и сърдечно-съдовата патология при пациенти с таласемия майор*”.

1. Научно-изследователска дейност

1.1. Публикации.

Д-р Мария Димова-Милева е представила за конкурса:

- Авторска монография на български език със заглавие „*Анемия и сърдечно-съдови промени*“, 2019 г., издадена от Медицински Университет-Варна
- 1 глава в съавторство в монография
- 22 реални пълнотекстови публикации, от които 1 публикация на английски език (в списания с импакт-фактор)
- 10 цитирания в българска литература в нерелативирани списания с научно рецензиране

1.2 Научни форуми.

Д-р Мария Димова-Милева е представила 11 публикувани резюмета от научни изследвания представени у нас или в чужбина и 10 участия в студентски сесии.

От представените публикации и цитирания д-р Мария Димова-Милева покрива минималните държавни изисквания по ЗРАСРБ от 2018 г. и ПРАС на МУ-Варна от 2018 г.

2. Профил на научно-изследователската, практическа и приложна дейност

В съответствие с профила на научна работа в клиниката по Вътрешни болести и специалността ѝ по кардиология, основни направления са сърдечно-съдови аспекти на някои заболявания от общата интерна. Особен е интересът на каидата към таласемията.

3. Най-съществени научни приноси

Теоретико-методологични и практико-приложни приноси

I. Научни приноси свързани с анемия и сърдечно-съдови промени

Авторска монографията (В-3-1) разглежда и обобщава известното до този момент в научната литература за етиологията, патогенезата и прогностичната стойност на анемията върху сърдечно-съдовата структура и функция. В подробности е разгледана най-често срещащата се желязо-дефицитна анемия и неблагоприятното ѝ въздействие върху сърдечната дейност, както и влиянието на желязния дефицит, без налична анемия. Представени са най-съвременните диагностични показатели, използвани в практиката, както и методите за лечение. Разгледано е влиянието на анемичния синдром при исхемична сърдечна болест, при артериална хипертония и нарушения в ритъма.

Представен е анализ на други видове анемии, най-вече вродени хемоглобинопатии върху сърдечно-съдовата система. За първи път в кардиологичната литература в България са описани промени, които настъпват при болни със сърповидно-клетъчна анемия. Друга важна част от работата е връзката между таласемията и сърдечно-съдово засягане. Разгледани са основните патофизиологични механизми на отлагане на желязо в органите и в частност в сърце и съдове, но се подчертава, че само това не може да обясни всички патологични изменения, настъпващи в сърдечно-съдовата система. Анализирани са всички най-съвременни диагностични способности за ранно откриване на сърдечно засягане и са представени подходите за лечение и проследяване.

II. Научни приноси в областта на сърдечно-съдово увреждане и оценка на сърдечната функция при пациенти с Таласемия майор

Статиите (А-1-1, Г-8-4, Г-8-10, Г-8-12, Г-8-13) разглеждат разпространението на пациентите с това най-често моногенно заболяване в България и света, уврежданията, които настъпват от самото заболяване и като следствие от лечението. Сърдечно-съдовите увреждания са водеща причина за заболяемост и смъртност при пациентите с таласемия, като отлагането на желязо в миокарда се счита за основна патофизиологична причина.

За първи път в България е направена съпоставка между пациентите с таласемия майор, подлежащи на редовни хемотрансфузии и съответстващи по възраст и пол здрави контроли. Направена е съпоставка между антропометричните показатели на пациентите с таласемия над 18 годишна възраст и съответни контроли, като се установява, че пациентите с таласемия са с намалена телесна площ в сравнение с контролите. Сравнени са хемодинамични показатели като резултатите сочат по-голяма сърдечна честота, по-голям минутен обем и по-висок сърдечен индекс, разлики в артериалното налягане и периферното съдово съпротивление не се установяват. Сравнение е направено и за някои ехокардиографски показатели. Изследвани са и биохимични показатели - стойността на NT-proBNP, която е по-висока при пациентите с таласемия в сравнение с контролите. Установява се, че пациентите с повишена стойност NT-proBNP имат по-голям индексирани обем на лявото предсърдие, в сравнение с пациентите с нормална стойност на този показател. Такава съпоставка не е правена до момента не само в България, но и при изследване на таласемични популации в други страни.

Количественото измерване на желязното отлагане в тъканите се прави чрез ядрено-магнитно резонансно изследване по метод на T2*, като изследваната стойност е време и се измерва в милисекунди. На такова изследване подлежат всички пациенти, на които се провеждат редовни хемотрансфузии след навършване на 10-12 годишна възраст и това дирижира дозировката на хелиращата терапия. Провежда се или ежегодно, или през две години, в зависимост от резултата. При пациентите в изследваната кохорта, се установява, че стойността на T2* (нормално трябва да е над 20 мсек.), не корелира с фракцията на изтласкване - такива са данните и от международната литература; не корелира със стойността на NT-proBNP, не корелира с показателите за стрейн.

III. Научни приноси свързани с ритъмните нарушения при пациентите с таласемия

Ритъмните нарушения при пациентите с таласемия имат различен патогенетичен механизъм, от този при останалите пациенти. Този аспект на сърдечно-съдово засягане е представен в обзорна статия по въпроса. Разгледани са епидемиологията на тези нарушения - от най-безобидните до живото-застрашаващи, обяснени са патофизиологичните пътища на настъпване на ритъмни промени на клетъчно и молекулно ниво; обсъдени са методите на диагностика, проследяване, лечение и профилактика, като са представени данни от най-съвременните изследвания в областта, както и указания от последните препоръки за лечение на трансфузионно-зависима таласемия.

IV. Научни приноси свързани със сърдечна недостатъчност при пациенти с таласемия

Лечението на сърдечна недостатъчност при пациенти с таласемия се извършва от специализиран в тази област екип и в център за редки анемии. Терапевтичното поведение има няколко важни отлики от това при останалите пациенти със сърдечна недостатъчност с редуцирана фракция на изтласкване. В статията за лечение на сърдечна недостатъчност при пациенти с таласемия са дадени указанията за прилагане на хелаторните препарати - кои препарати при кои пациенти, схемите за интензивна терапия при остро настъпило влошаване на сърдечната функция, конвенционална терапия за сърдечна недостатъчност, като са използвани ръководствата за поведение при сърдечно-съдово увреждане при пациенти с таласемия на американската сърдечна асоциация и на международната федерация по таласемия.

V. Научни приноси свързани с бъбречно увреждане при пациенти с Таласемия майор и захарен диабет

Бъбречно увреждане при пациенти с Таласемия майор, резистивен Доплер индекс на ренални артерии при пациенти със Захарен диабет, съвременни биомаркери за ренална дисфункция са анализирани в няколко публикации (Г-7-2, Г-7-4, Г-8-17). Бъбречното засягане при таласемия не е сред водещите усложнения на това заболяване, по-малко е изучавано и в световен мащаб, и за него се знае недостатъчно. За първи път в България се публикува статия, специално посветена на реналните промени при пациенти с таласемия, методите - образни и биохимични за ранна диагностика на настъпващите изменения.

За бъбречните изменения при захарен диабет се знае много, статиите разглеждат приложението на най-съвременните биохимични маркери и доплерехографски характеристики на ренални артерии за ранна диагноза на бъбречно засягане, като е представен собствен опит на авторите.

VI. Научни приноси в областта на сърдечно-съдово засягане при щитовидна патология

Поредица от статии обхващат проблема (Г-7-5; Г-8-2, Г-8-16). В обзорната статия за сърдечно-съдово засягане при хипертиреоидизъм са представени последните научни открития на ниво кардиомиоцити и молекулярни механизми на засягане на сърдечната дейност при хипертиреоидизъм. Пулмонална хипертония може да настъпи при повишена и намалена функция на щитовидната жлеза. Тази взаимовръзка е по-слабо изучавана в световната литература, и за първи път в България се представя обзорна по проблема статия. В друга статия е разгледано взаимодействието между нарушената щитовидната функция, захарния диабет и развитието на сърдечно-съдово засягане чрез клиничен случай.

VII. Научни приноси свързани със сърдечна недостатъчност и придружаващи състояния, биомаркери, лечение

В поредица от публикации (Г-8-3, Г-8-5, Г-8-11, Г-9-1) са представени възможностите за лечение на сърдечната недостатъчност с придружаващо заболяване захарен диабет, с най-съвременния клас медикаменти SGLT2-инхибитори, и малък клиничен опит при пациенти със сърдечна недостатъчност със запазена фракция на изтласкване. Разгледани са натрупаните данни до момента за лечение с еритропоетин-стимулиращи агенти и сърдечно-съдово увреждане, както и препоръките, които се дават от на американската бъбречна федерация, американската сърдечна асоциация и европейската кардиологична асоциация за лечение на сърдечна недостатъчност. Представен е комплициран случай на пациент с механична клапна протеза на аортно място, тежка систолна дисфункция, висок клас сърдечна недостатъчност, захарен диабет и некротизиращ васкулит, като са обсъдени трудностите и възможностите, които има лекуващия екип пред комбинацията от толкова сложни заболявания в един и същи пациент.

Биомаркерите са мощно развиваща се област в медицината. В колективната монография „Биомаркери при сърдечно-съдови заболявания. От патогенезата до прогнозата“, Арбилис 2016, главата „Прогрес в приложението на биомаркерите в диагностиката, стратификацията на риска, лечението и прогнозата на сърдечната недостатъчност“, разглежда известните до този момент биомаркери за диагностика, прогностична оценка и проследяване на резултата от лечение при пациенти със сърдечна недостатъчност. Обсъдени са не само приложимите и вече имащи статут на „златен стандарт“ биомаркери каро NT-проBNP, но и такива, за които в момента се трупат данни за клиничната им приложимост.

VIII. Научни приноси в областта на вродени сърдечни заболявания

Статиите (Г-8-6, Г-8-8) представят съвременното лечение на някои от най-често срещаните вродени сърдечни малформации като коарктация на аортата, междупредсърден дефект. Дискутирани са трудностите и предизвикателствата за ранна и правилна диагноза, както и избора за корекция на установения дефект чрез интервенционален начин, избягвайки тежестта на отворената сърдечна операция.

IX. Научни приноси в други области на вътрешните болести (Г-7-3, Г-8-15)

За първи път в България е разработен проект, който изучава нагласите и интересите към българския фолклор сред студентите от университетите в Североизточна България. Статията представя този единствен по рода си проект и възможностите, които той разкрива пред младите хора: чрез редовно практикуване на народни танци по време на задължителните занимания по физкултура и спорт, да се запознаят с културата и традициите в българския фолклор, да изграждат нови приятелства.

За първи път в нашата литература е представен обзор по темата за фероптоза. Фероптозата е новоустановена форма на клетъчна смърт. Тя се различава от апоптозата и

некротата и е резултат от натрупване в клетката на зависима от желязо липидна пероксидаза. По време на окислителното фосфорилиране в митохондриите, което е процес, изискващ наличие на желязо, се синтезират и реактивни кислородни радикали, които, ако превишат възможността за неутрализиране от редуктазните системи, могат да доведат до увреждане на различни молекули, включително и нуклеинови киселини и в крайна сметка до смърт.

Теоретико-методологични приноси

I. Научни приноси в областта на сърдечно-съдово засягане при онкологични заболявания

Темата за кардиотоксичността е изключително актуална днес, заради зачестяването на онкологичните заболявания, заради разработката на по-нови и мощни химиотерапевтици, чиито ефекти и въздействия не са оценявани проспективно (Г-8-8, Г-8-14). Статията за кардиотоксичност обсъжда механизмите на увреждане на ниво кардиомиоцити, молекулярните взаимодействия и биохимичните пътища на въвличане. Обсъдени са възможностите на образните методи за установяване на метастази в сърцето, локализация, която често не е търсена активно.

II. Научни приноси в областта на пулмоналната хипертония при пациенти с бета-таласемия

При таласемия интермедия (ТИ), наричана още нетрансфузионно-зависима таласемия, както е обозначавана и в ръководствата и която е около 20–25% от случаите на таласемия, пулмоналната хипертония се приема като най-тежката проява на сърдечно-съдово засягане и основната причина за сърдечна недостатъчност. По този въпрос няма много данни в нашата кардиологична литература. Статията разглежда в детайли епидемиологията, рисковите фактори, етиологията и патофизиологията на пулмоналната хипертония при пациенти с бета-таласемия, както и последните данни за приложение на специфично лечение.

III. Научни приноси в областта на желязен дефицит като диагностични показатели и прогностична стойност при сърдечна недостатъчност

Статията разглежда етиологията на желязния дефицит при пациенти със сърдечна недостатъчност, актуалните диагностични методи за диагноза, прогностичната стойност на желязния дефицит, наличните терапевтични възможности за коригиране на състоянието и ползата от тяхното приложение. Желязният дефицит сред пациентите със сърдечна недостатъчност е проблем, който все по-често ще съобразяваме като причина за трудно повлияване на оплакванията. Честотата е висока сред тази група болни, около 50%, което означава, че всеки втори с продължаваща симптоматика и на оптимална терапия може би има желязен дефицит. Това е много актуална проблематика към момента.

Практико-приложни приноси

I. Научни приноси в областта на Таласемия интермедия - епидемиология, генетични нарушения, диагностика, клинична характеристика и лечение

Представени са (Г-7-1) най-новите виждания и открития в областта на нетрансфузионно зависима таласемия - методите за диагностика, особеностите на протичане, възможни усложнения и препоръчан лечебен подход. Пациентите с таласемия интермедия са по-слабо обхванати и проследявани от тези с таласемия майор, самото заболяване не се познава достатъчно добре. Статията дава ясни практически насоки за

поведение при пациенти с анемичен синдром и насочва клиничното мислене и към тази възможна етиология.

4. Учебно-преподавателска и научно-организационна дейност

Д-р Мария Димова-Милева е последователно асистент, асистент по вътрешни болести и асистент по кардиология от 2011 г. с учебна натовареност между 156 и 180 часа годишно (справка учебен отдел на МУ-Варна).

Учебната натовареност на д-р Мария Димова-Милева съответства на изискванията за учебна натовареност за заемане на академичната длъжност „доцент“.

5. Членство в научни организации.

Д-р Мария Димова-Милева е член на следните национални и международни научни организации:

- Дружество на Кардиолозите в България
- Европейско Кардиологично Дружество
- Българска Сърдечна и Съдова Асоциация

Според минималните изискванията на Медицински университет - Варна и на НАЦИД за заемане на академичната длъжност „Доцент“ д-р Мария Димова-Милева отговаря на повече от минималните изисквания.

Въз основа на горепосочените данни за д-р Мария Димова-Милева, тя може да бъде характеризирана като:

- изследовател, способен на самостоятелна творческа научна работа в областта на вътрешните болести и в частност кардиологията,
- ерудиран лекар с широк медицински периметър.

В заключение, считам, че д-р Мария Димова-Милева отговаря на изискванията на ЗРАСРБ и Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в Медицински университет - Варна. Предлагам на уважаемото научно жури да ѝ бъде присъдена академичната длъжност „Доцент“ в област на висшето образование 7. „Здравеопазване и спорт“, професионално направление 7.1. "Медицина" и научна специалност „Кардиология“.

10.09.2019 г.

Изготвил:

(проф. Борислав Георгиев, дм)